

מזוייף מתוכו 14

1. גיטין ד. "אלא לעולם רבי אלעזר" עד "תנן רבן גמליאל"

דליכא עדים כלל, היכא דאיכא עדים בעי, דאמר רבי אבא: מודה רבי אלעזר, במזוייף מתוכו שהוא פסול. רב אשי אמר: הא מני? ר' יהודה היא, דתנן: ר' יהודה פוסל, עד שתהא כתיבתו וחתמתו בתלוש. ומעיקרא מאי טעמא לא מוקמינן לה כר' יהודה? מהדרינן אר"מ, דסתם מתני' ר"מ, מהדרינן אר' אלעזר, דקי"ל הילכתא כוותיה בגיטין

2. גיטין י: משנה וגמרא "רבי שמעון אומר" עד יא. "היכי דמי שמות מובהקים"

מתני'. כל השטרות העולים בערכאות של עובדי כוכבים, אע"פ שחותמיהם עובדי כוכבים - כשירים, חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים; ר"ש אומר: אף אלו כשירין לא הזכרו אלא בזמן שנעשו בהדיוט.
גמ'. קא פסיק ותני, לא שנא מכר ל"ש מתנה; בשלמא מכר, מכי יהיב זוזי קמייהו הוא דקנה, ושטרא ראייה בעלמא הוא, דאי לא יהיב זוזי קמייהו, לא הוו מרעי נפשייהו וכתבין ליה שטרא, אלא מתנה במאי קא קני? לאו בהאי שטרא, והאי שטרא חספא בעלמא הוא! אמר שמואל: דינא דמלכותא דינא. ואב"א, תני: חוץ מכגיטי נשים. רבי שמעון אומר: אף אלו כשירין וכו'. והא לאו בני כריתות נינהו! אמר רבי זירא: ירד ר' שמעון לשיטתו של רבי אלעזר, דאמר עדי מסירה כרתי. והאמר ר' אבא: מודה ר' אלעזר, במזוייף מתוכו - שפסול! הכא במאי עסקינן - בשמות מובהקין

3. תוספות גיטין ד. ד"ה מודה

מודה רבי אלעזר במזוייף מתוכו - תימה לר"י מה ענין שלא לשמה למזוייף מתוכו שחתומים בו קרובין או פסולים דהתם בדין מיפסיל משום דלמא אתי למיסמך עילויהו להשיאה או להוציא ממון על פיהם אע"פ שהדבר אמת אין לעשות אלא בעדות כשר כדאמר בפ' ארבעה אחין (יבמות דף לא:): נינחיה גבי עדים זימנין דחזו בכתבא ומסהדי ורחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם אבל הכא שהעדים כשרים אלא שחתמו שלא לשמה מה תקלה יש בכך אם נסמוך עליהן וליכא למימר דאי שרינן בחתמו שלא לשמה יבא להכשיר זימנין דיחתמו תחלה ויכתבו גט על גבי חתימתן והתם ליכא עדות כלל דאם כן מטעם זה גם בשאר שטרות היה לנו להצריך חתימה לשמה ויש לומר דמ"מ איכא למיגזר חתימה אטו כתיבה דאם אין עושין חתימה לשמה גזרינן פן לא יכתבו גם הכתיבה לשמה.

4. גיטין כב: משנה וגמרא עד כג. הדר אמר רב נחמן" ורש"י ד"ה לדעתיה

מתני'. הכל כשרין לכתוב את הגט, אפי' חרש, שוטה וקטן. האשה כותבת את גיטה, והאיש כותב את שוברו, שאין קיום הגט אלא בחותמיו.
גמ'. והא לאו בני דיעה נינהו! אמר רב הונא והוא שהיה גדול עומד על גביו. א"ל רב נחמן: אלא מעתה, עובד כוכבים וישראל עומד על גביו הכי נמי דכשר! וכי תימא ה"נ, והתניא: עובד כוכבים - פסול! עובד כוכבים לדעתיה דנפשיה עבד
רש"י - לדעתיה דנפשיה עבד - דהא גדול הוא ויש בו דעת ואע"פ שזה אומר לו כן שמא הוא גמר בלבו לשם אחר אבל קטן אין בו דעת אלא למה שזה מצווהו.

5. רשב"א גיטין ד. ד"ה ואי בעית אימא

ואיבעית אימא לעולם ר' אלעזר היא וכי לא בעי ר"א חתימה לשמה היכא דליכא עדים כלל אבל היכא דאיכא עדים בעי דאמר רבא מודה ר"א במזוייף מתוכו שהוא פסול. קשיא לן דלא שייך למימר מזוייף מתוכו אלא בשחתומין בו פסולי עדות כגיטי נשים שחתומין בו גוים כדאיתא לקמן או פסולי קורבא כההיא מתנתא דהוו חתימי עלה תרי גיסי בפ' זה בורר (כ"ח ב'), אבל כאן

שעידו כשרין אלא שלא חתמוהו לשמה ואף הן אינן צריכין לחתום לשמה מאי פסול איכא כיון דעדי חתימה לא כרתי, ותירצו בתוספות דכיון דלא נחתם לשמה חיישין דילמא חתמו אנייר חלק ואח"כ כתבו עליו את הגט, וקשה דא"כ אף בשאר שטרות נצריך חתימה לשמה לצאת ידי חששא זו, ונשאר להם הענין בקושיא, ונראה דמשו"ה קרי ליה מזוייף מתוכו משום דלדידיה כתיבה לשמה בעי וחתימתן של עדים מכלל כתיבת הגט היא דפעמים שאין כאן עידי מסירה וגט זה מתקיים בחותמיו וכשר אף לר' אלעזר דמימר אמרין כיון שנתקיים בחותמיו לאו מזוייף הוא ובודאי כדן נמסר ליה בפני שנים וכדן נעשה לשמה ובתלוש ובשאר תקוני הגט וכיון דעדי חתימה משוו לה גט כשר בודאי מכלל כתיבת הגט הן, והילכך כיון דחתימי עליה אי לא חתמי לשמה מזוייף מתוכו קרינן ליה, ותדע לך דהא גט שחותמיו גוים כשר לר"ש ואמרין ירד ר"ש לשיטתו של ר"א דאמר עדי מסירה כרתי ואקשינן והאמר רבא מודה ר"א במזוייף מתוכו שהוא פסול ופרקינן הב"ע בשמות מובהקים כלומר דלא אתי למיסמך עלייהו אלמא כל שאין סומכין עליהן ואין מכשירין הגט על חתימתן לא חיישין אי חתמי לשמה או לא דלאו מכללו של גט הן, ולדברי הרב אלפסי ז"ל שכתב דלר"א עדי חתימה נמי כרתי אפשר לומר דאינו קשה כלל, דכיון שפעמים כרתי לשמה בעינן, דכי כתיב לשמה אוכתב קאי ובין אכתיבת הגט בעצמו בין אכתיבת העדים, אלא שיש לדקדק דא"כ ר"ש שירד לשיטתו של ר"א היכי מכשר חותמיהן גוים אפי' בשמות מובהקין דמ"מ כתיבת העדים בעי' לשמה וליכא, וכי היכי דכי איכא עדי חתימה ואיתיהב בעדי חתימה אפ"ה בעי' כתיבת הגט לשמה לר"א ואי איכתוב בערכאות פסול, הכי נמי כי חתימי ביה גוים אע"פ שנמסר בעדים כשרים ליפסול דהא כולה כתיבה בעינן לשמה, וי"ל דחתימת נכרי אינה חתימה כלל וכמאן דמלייה בדיוטא דמי והילכך לא מיפסיל בחתימתן אבל כתיבת הגט ע"כ מיפסלא בערכאות דהא בעינן לשמה והאי לאו לשמה הוא. ואי אמרת דחשבינן ליה כמאן דליתיה כ"ש דליכא גט, אלא דקשיא לי דודאי משמע דלר"א לא בעי' חתימה לשמה כלל דוכתב דקרא או כתיבה לבד היא או חתימה לבד היא או כתיבה וחתימה, ואי חתימה לבד היא לא לבעי כתיבה לשמה כר"מ ואי כתיבה וחתימה היא ליבעי חתימה לעולם ולשמה כר' יהודה דאית ליה הכין ואי ליכא עדי חתימה ולשמה ליפסול, וכיון דר"א מכשר בלא עידי חתימה אלמא וכתב כתיבה לשמה ממש קאמר א"כ לר"א דבר תורה אפי' איכא עדי חתימה לא איכפת לן אי לשמה חתמו או שלא לשמה חתמו אלא משום דאתי למסמך עלייהו בעי' להו לשמה, והיינו דאמרין כדרבא דאמר רבא מודה ר"א במזוייף מתוכו כלומר ומשום גזירה ולא מדינא דאי הכי הוה ליה למימר היכא דאיכא עדים בעי' דכתיב וכתב לה לשמה, ועוד דאמרין בפ' המגרש (פ"ו ב') גמ' שנים ששלחו שני גיטין שוין אימר דבעי ר"א כתיבה לשמה נתינה לשמה לא בעי וא"כ הו"ל למימר אימר דבעי ר' אלעזר כתיבה וחתימה לשמה נתינה לשמה לא בעי, כנ"ל.

6. מכות ה: "ומה שנים נמצא" עד ו. "אמר רבי יוסי" (top line) "אמר ליה רב פפא" עד "אמר רבי יוסי"

ומה שנים, נמצא אחד מהן קרוב או פסול - עדותן בטלה, אף שלשה, נמצא אחד מהן קרוב או פסול - עדותן בטלה; מנין אפי' מאה? ת"ל: עדים. אמר רבי יוסי: במה דברים אמורים - בדיני נפשות, אבל בדיני ממונות - תתקיים העדות בשאר; רבי אומר: אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות. ואימתי? בזמן שהתרו בהן, אבל בזמן שלא התרו בהן, מה יעשו שני אחין שראו באחד שהרג את הנפש?

גמ'. אמר רבא: והוא, שהעידו כולם בתוך כדי דיבור. אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא: מכדי תוך כדי דיבור היכי דמי? כדי שאילת תלמיד לרב, מאה טובא הוון! אמר ליה: כל חד וחד בתוך כדי דיבור של חברו. רבי עקיבא אומר: לא בא שלישי כו' ומה שנים כו'. אמר ליה - רב פפא לאביי: אלא מעתה, הרוג יציל! כשהרגו מאחוריו. נרבע יציל! כשרבעו מאחוריו. הורג ורובע יציל! אישתיק. כי אתא לקמיה דרבא, אמר ליה: איקום דבר, במקיימי דבר הכתוב מדבר

7. רמב"ם הל' גירושין ג:

סופר שכתב הגט לשמו ולשמה כהלכתו וחתמו העדים שלא לשמה הואיל ומסרו לה בעדים הרי זה גט [אלא שהוא פסול ולמה אינו בטל] לפי שאין העדים חותמין על הגט אלא מפני תקון העולם. יש מי שאומר שאם חתמו העדים שלא לשמה הואיל והוא כמזוייף מתוכו הרי זה גט בטל, וכן אם היה אחד מעדיו פסול או שהיה בו עד אחד בלבד כשר אע"פ שנמסר בעדים הרי זה גט בטל, ולא יראה לי דבר זה אלא כמזוייף לא מזוייף ודאי והואיל ונמסר בעדים כשרים הרי זה פסול מדבריהם.